

این حزب دلخواه من است

حمیده طرقی

آن‌ها آموزش سیاسی - تربیتی می‌دهد و اراده‌های متفرق آنان را در مسیر حرکت و حیات، همساز و هماهنگ می‌سازد. زمینه‌های مشارکت همگانی برای تمرکز بخشیدن به نیروهای پراکنده مردمی در متن معارف دینی و در ابعاد بسیار ژرف‌تر و گسترده‌تر از آنچه که در غرب با توسعه فرهنگ تحزب و انجمن‌ها ایجاد شده یا می‌شود، وجود دارد. در این قسمت برخی از ویژگی‌ها، مؤلفه‌ها و کارکردهای تشکل فراگیر و یک حزب زنده، پویا و نقش‌آفرین در تحولات سیاسی و ساختار حکومتی را با استناد به دیدگاه‌های حضرت امام خمینی ره بررسی می‌کنیم.

۱. از کارویژه‌های مهم احزاب، شکل دادن به افکار عمومی در جهت تأثیرگذاری بر ساختار حکومت و کسب قدرت سیاسی است. انسجام‌بخشی به منافع و خواسته‌ها و شعارهای گروه‌های اجتماعی و افکار عمومی و انتقال آن‌ها در جهت اصلاح نظام سیاسی، بخشی از فلسفه وجودی تشکل‌های اسلامی است.

۲. از دیگر مؤلفه‌های یک حزب، ایجاد فضای مناسب برای شکوفایی استعدادها، توسعه سیاسی، رشد فرهنگ اجتماعی، بروز خلاقیت‌ها، تعدیل و تنظیم گرایش‌های متفاوت جامعه است. فرهنگ اسلامی در این زمینه با هیئات حسینی در محلات و مناطق شهری و

مشترک سیاسی - اجتماعی است که در ضمن مرامنامه یا اساسنامه‌ای به اجرای آن متعهد می‌شوند. توسعه سیاسی هر کشوری مستلزم تشکیلات و سازمان‌های قانونی است و احزاب سیاسی، شاخصی مؤثر برای میزان توسعه یافتگی و نهادینگی سیاسی آن جامعه به شمار می‌آیند.

ویژگی‌های تشکل‌هایی با فرهنگ

بومی
متأسفانه بسیاری با عینک غرب، سعی در تحلیل غرض‌ورزانه سیاسی و جامعه‌شناسی جوامع اسلامی و به ویژه ایران می‌کنند و عوامل ناکارآمدی احزاب و عدم پذیرش مردمی حزبی را در کشور مقصد ریشه‌یابی می‌کنند. آن‌ها بدون توجه به تفاوت‌های اساسی فرهنگی، اعتقادی و روحی جوامع اسلامی با جوامع غربی و غیر اسلامی، تلاش می‌کنند تا الگوهای جامعه‌شناختی جامعه مبدأ را بر جامعه اسلامی تطبیق داده، روند ظهور، افول و پایداری و ناپایداری احزاب در کشور اسلامی ما را با شاخصه‌های دیکته شده غربی بسنجند؛ غافل از این‌که در نظام اسلامی، نمازهای جماعت، اعیاد و مجالس عزاداری اهل بیت علیهم‌السلام و به طور جامع‌تر، تشکیلات و سازمان‌های مذهبی، بدون هیچ محدودیت سنی و جنسی‌ای برای هواداران، همچون یک حزب منسجم به

اشاره
در نوشتار پیش رو، با تأکید بر «لزوم وجود احزاب سیاسی در جامعه اسلامی» سعی شده ویژگی‌های ساختاری حزبی مردم‌پسند مورد بررسی قرار گیرد. جامعه اسلامی ما دارای فرهنگی غنی است و راز اقبال عمومی به احزاب و دوام آن‌ها نیز توجه به این فرهنگ و خواسته‌های مردمی برخاسته از تدین آن‌هاست. این نوشته با توجه به فرهنگ تشکیلاتی هیئات مذهبی که همچون حزبی قوی پس از سال‌ها هنوز کارکردهای خود را دارد و نظرات امام خمینی که بر پایه همین ایده منجر به تشکیل هیئت‌های مؤتلفه اسلامی شد، به عنوان الگو تهیه شده است.

مفهوم حزب و تحزب

حزب در لغت به مجموعه به هم پیوسته یا گروهی از مردم که گرد هم آمده باشند، گفته می‌شود. تحزب نیز به معنای تجمع و به هم پیوستن گروهی از انسان‌های هم‌فکر می‌باشد؛ اما در اصطلاح فرهنگنامه‌های سیاسی، واژه حزب به شکل خاصی از سازماندهی نیروهای اجتماعی اطلاق می‌شود که با هدف کسب قدرت، یا حفظ آن و یا نقش‌آفرینی در تصمیم‌گیری‌های سیاسی شکل می‌گیرد و منشا هم‌گرایی آن‌ها، آرمان‌ها، باورها و دیدگاه‌های

یکی از سیاست‌های بارز و همیشگی هیئات حسینی، دشمن‌شناسی در چهره‌های متفاوت و زمان و مکان مختلف است. این تشکیلات همان‌گونه که تولای خود را در هر عصر با شاخص‌های تعیین شده از جانب خداوند تطبیق می‌دهد، تبری خود را نیز نسبت به چهره‌های متفاوت حزب شیطان ابراز می‌کند.

۷. از دیگر ویژگی‌های اساسی احزاب، داشتن سازمان مرکزی رهبری کننده و پایدار و سازمان‌ها و یا هسته‌ها و کمیته‌های منطقه‌ای و محلی همراه با هماهنگی با مرکز است تا ضمن دور ماندن از روزمرگی، قائم به شخص نباشد و در اثر انسجام و هماهنگی بین مراکز منطقه‌ای و محلی با سازمان مرکزی، بتواند تصمیمات خود را اعمال نماید. هیئات حسینی ضمن حفظ مرکزیت مساجد جامع شهر و نمایندگی مرجعیت تقلید و ولایت فقیه، حسینیه‌ها و تکیه‌های محلی را هماهنگ با تصمیمات و سیاست‌های متخذه در مرکزیت دینی شهر هدایت می‌کنند.

۸. تحلیلگران سیاسی، فلسفه وجودی احزاب را به عنوان یک روش خردمندانه برای نظارت بر قدرت و تقسیم و تحدید و انتقال سالم آن ارزیابی می‌کنند. در این زمینه، هیئات حسینی به تبع از مولا و سرور خود حضرت امیرالمؤمنین و حضرت سیدالشهدا، (سلام الله علیهما) اصل قدرت را ناقابل‌تر از آب بینی بز و یا لنگه کفش پاره‌ای که برای اصلاح و دوخت مجدد قابلیت ندارد، می‌دانند؛ اما اگر از راه احراز قدرت و حاکمیت بتوانند به اهداف اساسی خود که تربیت انسانی و کمال روحی و معنوی بشر و بسط قسط و عدالت است، دست یابند، از هیچ کوششی برای دستیابی به آن دریغ نمی‌ورزند.

پی‌نوشت‌ها:

۱. قیام عاشورا در کلام و پیام امام خمینی، تبیان سوم، ص ۷۴، تاریخ سخنرانی: ۶۰/۸/۴.
۲. همان، ص ۱۵، تاریخ سخنرانی: ۶۱/۷/۲۵.

منبع:

ن‌شیره حکومت اسلامی، ۱۳۸۲، عاشورا محور سازماندهی سیاسی، محمود لطفی، صص ۱۶۷-۱۹۴.

ملی و همگرایی نیروها، توانایی دستیابی به پشتوانه مردمی و بسیج توده‌ها در جهت شعارها و دیدگاه‌های خود است. ضریب توانایی سیاسی احزاب، رابطه مستقیم با این شاخص دارد.

۵. از دیگر کارویژه‌های احزاب سیاسی، انعکاس شفاف دیدگاه‌ها و خواسته‌های مردم و روی‌آوری و روی‌گردانی از برنامه‌های سیاسی - اجتماعی و نظارت و قضاوت آنان نسبت به سیاست‌های جاری و مدون شدن برنامه‌ها است. مساجد، حسینیه‌ها یا تکایا در فرهنگ ناب اسلامی، میعادگاه و پایگاه بی‌حاجب و درباری است که از همه اقشار و اصناف، در آنجا حضور یافته و نسبت به هر آنچه در شهر و کشور می‌گذرد، اظهار نظر نموده و آخرین تحلیل‌های تشکیلات را از زبان مبلغ می‌شنود و سپس مواضع خود را بی‌هیچ محدودیتی اعلام می‌نماید.

۶. یکی از وظایف مهم احزاب و آثار مثبت تحزب، ابهام‌زدایی از سیاست‌های انحرافی، شناخت چهره‌های خودی و غیر خودی و ایجاد بستر مناسب جهت دشمن‌شناسی و تبری است تا بتواند ضمن حل شبهات و گره‌های کور در روند سیاست‌ها، گرایش‌های افراطی، تفریطی و تک‌روی؛ نیروهای پر جنب و جوش جوان را در جهت منافع ملی هدایت کند و کشور و نظام را از گزند نفوذ دشمنان حفظ نماید. یکی از سیاست‌های بارز و همیشگی هیئات حسینی، دشمن‌شناسی در چهره‌های متفاوت و زمان و مکان مختلف است. این تشکیلات همان‌گونه که تولای خود را در هر عصر با شاخص‌های تعیین شده از جانب خداوند تطبیق می‌دهد، تبری خود را نیز نسبت به چهره‌های متفاوت حزب شیطان ابراز می‌کند.

روستایی در اثر مراسمی که برپا می‌کنند، بیشترین تأثیر فرهنگی را بر محیط و فضای منطقه گذاشته و در کنار طرح شعائر و شعارهای خود، به اندیشه‌های نو و فعال جهت می‌دهند.

«بچه‌ها و جوانهای ما خیال نکنند که مسئله، مسئله ملت گریه است... اینها شعائر مذهبی ما است که باید حفظ شود. اینها یک شعائر سیاسی است که باید حفظ بشود. این خون سیدالشهداست که خون‌های همه ملت‌های اسلامی را به جوش می‌آورد و این دستجات عزیز عاشوراست که مردم را به هیجان می‌آورد و برای اسلام و برای حفظ مقاصد اسلامی مهیا می‌کند.»^۱

۳. اطلاع‌رسانی و آموزش نظری و عملی توده‌ها و فراهم نمودن زمینه شکوفایی استعدادها به منظور مشارکت عمومی و توسعه نظام سیاسی و به عبارتی کوتاه و مختصر؛ آموزش سیاسی جامعه از کار ویژه‌های اصلی احزاب سیاسی است که به منظور تأثیرگذاری بر فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و نیز تربیت و رشد نیروهای کارآمد برای توسعه نظام سیاسی، به این وظیفه بیش از وظایف دیگر می‌پردازد؛ و باید گفت از ثمرات بزرگ هیئات حسینی، آموزش سیاسی جامعه اسلامی است: «سیدالشهدا و اصحاب او و اهل بیت او آموختند تکلیف راه فداکاری در میدان، تبلیغ در خارج میدان، همان مقداری که فداکاری حضرت، ارزش پیش‌خداوند تبارک و تعالی دارد و در پیشبرد نهضت حسین علیه السلام کمک کرده است.»^۲

۴. یکی دیگر از کارویژه‌های مهم احزاب و شاخص موفقیت آن‌ها در ایجاد تعادل و ثبات سیاسی و قانونمند نمودن تحركات سیاسی - اجتماعی و از همه مهم‌تر موفقیت آن‌ها در ایجاد وفاق